JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

L. A. GEELHOED

2 päivänä joulukuuta 2004 [1]

I Johdanto

1. Tässä Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen (jäljempänä Euratomin perustamissopimus) 141 artiklan nojalla nostetussa kanteessa komissio väittää, että Yhdistynyt kuningaskunta on rikkonut EA 37 artiklaa, koska se ei ole toimittanut komissiolle yleisiä tietoja, jotka koskevat sellaisen radioaktiivisen jätteen hävittämissuunnitelmaa, joka on peräisin Royal Naval College Greenwichissä sijaitsevan "Jason"-nimisen reaktorin käytöstä poistamiseen liittyvistä toimista. Kyseessä olevassa artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot toimittavat komissiolle yleiset tiedot, jotka koskevat missä tahansa muodossa olevan radioaktiivisen jätteen hävittämissuunnitelmaa.

2. Käsiteltävänä olevassa asiassa nousee esiin tärkeä EA 37 artiklan tulkintaa koskeva kysymys eli se, koskeeko tässä artiklassa asetettu velvoite sellaista radioaktiivista jätettä, joka on peräisin sotilastarkoituksiin käytettävistä ydinlaitoksista. Komission mukaan näin on, mutta Yhdistynyt kuningaskunta, jota Ranskan tasavalta tukee, väittää puolestaan, että kyseessä olevaa artiklaa sovelletaan yksinomaan jätteeseen, joka on peräisin siviilitarkoituksiin tai kaupallisiin tarkoituksiin käytettävistä ydinlaitoksista.

3. Tässä asiassa ei kiistellä käytöstä poistamiseen liittyvistä tosiseikoista.

II Asian taustalla olevat tosiseikat ja oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely

4. Yhdistyneen kuningaskunnan puolustusministeriö vastasi Jason-reaktorin toiminnasta Royal Naval College Greenwichissä vuodesta 1962 vuoteen 1996. Kyseisen ajanjakson kuluessa sitä käytettiin merivoimien ja telakoiden henkilöstön kouluttamiseen reaktorifysiikan alalla sekä puolustusministeriön toteuttaman merivoimien ydinkäyttövoimaohjelman tutkimusvälineenä. Tämän ajanjakson päättyessä Jason poistettiin käytöstä Yhdistyneen kuningaskunnan Englannin ja Walesin ympäristövirastolle tehdyn lupahakemuksen hyväksymisen jälkeen.

1 — Alkuperäinen kieli: englanti.

5. Yhdistynyt kuningaskunta ilmoitti komissiolle vuonna 1998, että Jason-reaktori poistettaisiin käytöstä. Komissio pyysi 8.1.1999 päivätyllä kirjeellä Yhdistyneeltä kuningaskunnalta yksityiskohtaisia tietoja tästä käytöstä poistamisesta voidakseen määritellä, milloin EA 37 artiklassa edellytetyt "yleiset tiedot" olisi toimitettava. Yhdistynyt kuningaskunta vastasi 5.3.1999 päivätyllä kirjeellä katsovansa, että sotilastarkoituksiin käytettävät laitokset eivät kuulu Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan ja että se ei näin ollen aikonut toimittaa komissiolle EA 37 artiklassa tarkoitettuja yleisiä tietoja. Yhdistynyt kuningaskunta tarjoutui kuitenkin ilmoittamaan komissiolle Englannin ja Walesin ympäristövirastolta saadun käytöstä poistamista koskevan luvan sekä tälle virastolle esitetyn lupapyynnön.

6. Komissio ilmoitti Yhdistyneelle kuningaskunnalle 30.1.2001 tiedoksi antamallaan virallisella huomautuksella katsovansa, että Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston III lukua sovelletaan ionisoivaan säteilyyn sen lähteestä riippumatta. Komissio kehotti Yhdistynyttä kuningaskuntaa esittämään asiaa koskevat huomautuksensa kahden kuukauden kuluessa virallisen huomautuksen tiedoksiantamisesta.

7. Yhdistynyt kuningaskunta totesi 30.3.2001 päivätyssä vastauksessaan, että sen näkemyksen mukaan Euratomin perustamissopimuksessa määriteltynä Euroopan atomienergiayhteisön tehtävänä on edistää ydinenergian käyttöä siviilitarkoituksiin ja kaupallisiin tarkoituksiin sulkien pois sen käyttö sotilastarkoituksiin. Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan ainoastaan tiettyjä perustamissopimuksen lukuja voidaan katsoa sovellettavan puolustustoimintaan.

8. Komissio toimitti 21.12.2001 Yhdistyneelle kuningaskunnalle EA 37 artiklan väitettyyn rikkomiseen liittyvän perustellun lausunnon. Komissio kehotti Yhdistynyttä kuningaskuntaa toteuttamaan perustellun lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa sen vastaanottamisesta.

9. Yhdistynyt kuningaskunta toisti 20.2.2002 päivätyssä vastauksessaan näkemyksensä siitä, että sen velvollisuutena ei ole toimittaa komissiolle tietoja EA 37 artiklan perusteella, koska sotilaalliset laitokset eivät kuulu Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan.

10. Komissio nosti tämän jälkeen käsiteltävänä olevan kanteen yhteisöjen tuomioistuimeen 4.2.2003 saapuneella kannekirjelmällä.

11. Ranskan hallituksen väliintulokirjelmä saapui yhteisöjen tuomioistuimeen 8.12.2003.

III Asiaa koskevat oikeussäännöt

12. Seuraavilla Euratomin perustamissopimuksen määräyksillä on merkitystä arvioitaessa, sovelletaanko EA 37 artiklaa jätteeseen, joka on peräisin sotilastarkoituksiin käytettävistä ydinlaitoksista.

A *Euratomin perustamissopimuksen III luku*

13. Kyseessä oleva 37 artikla kuuluu Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston III lukuun. Tämän luvun otsikkona on "Terveyden suojelu", ja se annettiin perustamissopimuksen johdanto-osan neljännen perustelukappaleen täytäntöönpanemiseksi. Tämän perustelukappaleen mukaan jäsenvaltiot "ovat päättäneet luoda tarvittavat edellytykset voimakkaan ydinteollisuuden kehittämiselle" samalla, kun ne "pyrkivät saamaan aikaan sellaiset turvallisuusolosuhteet, että väestön elämää ja terveyttä vaarantavat tekijät poistuvat". Tämän asian kannalta on hyödyllistä tarkastella lyhyesti III luvun määräyksiä kokonaisuudessaan, jotta saadaan näkemys siitä, millaisia valtuuksia Euratomille annettiin terveyden ja turvallisuuden alalla.

14. EA 30 artiklassa määrätään seuraavaa: "Yhteisössä vahvistetaan perusnormit väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta."

15. Nämä normit on vahvistettu viimeksi neuvoston direktiivissä 96/29. [2] EA 33 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava näiden perusnormien noudattaminen.

16. EA 34 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan hankkimaan komission lausunto niistä terveyden suojelua koskevista lisätoimenpiteistä, jotka on toteutettava, kun ne aikovat tehdä erityisen vaarallisia kokeita. Komission puoltava lausunto on tarpeen ennen kokeen tekemistä, jos kokeen vaikutukset saattavat ulottua muiden jäsenvaltioiden alueille.

17. EA 35 ja EA 36 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava perusnormien noudattaminen perustamalla tarvittavat laitokset radioaktiivisuustason jatkuvaan valvontaan ja annettava komissiolle määrää-

2 — Perusnormien vahvistamisesta työntekijöiden ja väestön terveyden suojelemiseksi ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta 13 päivänä toukokuuta 1996 annettu neuvoston direktiivi 96/29/Euratom (EYVL L 159, s. 1).

join tietoja tästä tasosta. Komissiolla on oikeus päästä tällaisiin valvontalaitoksiin, ja se voi tarkastaa niiden toiminnan ja tehokkuuden.

18. EA 37 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Jokaisen jäsenvaltion on toimitettava komissiolle yleiset tiedot missä tahansa muodossa olevan radioaktiivisen jätteen hävittämistä koskevista suunnitelmista sen arvioimiseksi, aiheuttaako suunnitelman toteuttaminen veden, maaperän tai ilman radioaktiivista saastumista toisen jäsenvaltion alueella.

Kuultuaan 31 artiklassa tarkoitettua asiantuntijaryhmää komissio antaa lausuntonsa kuuden kuukauden määräajassa." [3]

19. Komissio velvoitetaan EA 38 artiklassa antamaan jäsenvaltioille suosituksia radioaktiivisuustasosta ilmassa, vesistöissä ja maaperässä. Kiireellisissä tapauksissa komissio voi antaa direktiivin, jolla asianomainen jäsenvaltio velvoitetaan toteuttamaan asetetussa määräajassa kaikki tarvittavat toimenpiteet perusnormien rikkomisen estämiseksi sekä säännösten noudattamisen varmistamiseksi. [4] Jos valtio ei asetetussa määräajassa noudata komission direktiiviä, komissio tai jokainen jäsenvaltio, jota asia koskee voi saattaa asian "viipymättä" yhteisön tuomioistuimen käsiteltäväksi.

20. Lopuksi EA 39 artiklassa määrätään yhteisen ydintutkimuskeskuksen (joka perustetaan EA 8 artiklassa) yhteyteen perustettavasta terveyden suojelua koskevan tiedon dokumentointi- ja tutkimusosastosta, jonka tehtävä on koota EA 33, EA 36 ja EA 37 artiklassa tarkoitetut asiakirjat ja tiedot [5] sekä avustaa komissiota sille Euratomin perustamissopimuksen III luvussa annettujen tehtävien toteuttamisessa.

3 — Euratomin perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen annetuissa useissa komission suosituksissa on selvennetty EA 37 artiklan soveltamisalaa ja erityisesti ilmaisujen "radioaktiivisen jätteen hävittäminen" ja "yleiset tiedot" merkitystä. Näitä ovat esimerkiksi Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan soveltamisesta 6 päivänä joulukuuta 1999 annettu komission suositus 1999/829/Euratom (EYVL L 324, s. 23) ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan soveltamisesta 7 päivänä joulukuuta 1990 annettu komission suositus 91/4/Euratom (EYVL 1991, L 6, s. 16).

4 — Ks. esim. väestön suojelemiseksi altistumiselta juomaveden radonille 20 päivänä joulukuuta 2001 annettu komission suositus 2001/928/Euratom (EYVL L 344, s. 85).

5 — Huom. vaikka Euratomin perustamissopimuksen englanninkielisessä versiossa viitataan tämän osalta EA 33, EA 36 ja EA 37 artiklaan, tietyissä muissa kieliversioissa viitataan EA 33, EA 37 ja EA 38 artiklaan.

21. Euratomin perustamissopimuksen terveyttä ja turvallisuutta koskevien tavoitteiden edistämiseksi on sen voimaantulon jälkeen annettu suuri määrä johdettua lainsäädäntöä, johon kuuluvat muun muassa seuraavat säädökset: [6]

— korkea-aktiivisten radioaktiivista ainetta sisältävien umpilähteiden ja isännättömien lähteiden valvonnasta 22 päivänä joulukuuta 2003 annettu neuvoston direktiivi 2003/122/Euratom [7]

— radioaktiivisten aineiden siirroista jäsenvaltioiden välillä 8 päivänä kesäkuuta 1993 annettu neuvoston asetus (Euratom) N:o 1493/93 [8]

— Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden välillä sekä yhteisöön ja yhteisöstä pois tapahtuvien radioaktiivisen jätteen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta 3 päivänä helmikuuta 1992 annettu neuvoston direktiivi 92/3/Euratom [9]

— ulkopuolisten työntekijöiden suojelusta työskentelyn aikaisen ionisoivan säteilyn vaaroilta valvonta-alueella 4 päivänä joulukuuta 1990 annettu neuvoston direktiivi 90/641/Euratom [10] ja

— elintarvikkeiden ja rehujen radioaktiivisen saastumisen sallituista enimmäistasoista ydinonnettomuuden tai muun säteilytilan jälkeen 22 päivänä joulukuuta 1987 annettu neuvoston asetus (Euratom) N:o 3954/87. [11]

B *EA 24–EA 28 artikla*

22. Tässä tarkastelussa on merkitystä myös EA 24–EA 28 artiklalla, jotka kuuluvat tiedon levittämistä koskevan Euratomin perustamissopimuksen II luvun III ja IV jaksoon (joiden otsikkoina ovat "Salassapitoa koskevat määräykset" ja "Erinäisiä määräyksiä"). Näissä artikloissa vahvistetaan lähinnä erityinen turvajärjestelmä, jota sovelletaan

6 — Muita esimerkkejä ovat yhteisön järjestelyistä nopeaksi tietojenvaihdoksi säteilyhätätilanteen yhteydessä 14 päivänä joulukuuta 1987 tehty neuvoston päätös 87/600/Euratom (EYVL L 371, s. 76), säteilyvaaratilanteessa tarvittavia suojelutoimenpiteitä ja noudatettavia ohjeita koskevien tietojen antamisesta väestölle 27 päivänä marraskuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/618/Euratom (EYVL L 357, s. 31) ja henkilöiden terveyden suojelemisesta ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta lääketieteellisen säteilyaltistuksen yhteydessä 30 päivänä kesäkuuta 1997 annettu neuvoston direktiivi 97/43/Euratom (EYVL L 180, s. 22).

7 — EUVL L 346, s. 57.

8 — EYVL L 148, s. 1.

9 — EYVL L 35, s. 24.

10 — EYVL L 349, s. 21.

11 — EYVL L 371, s. 11, sellaisena kuin se on muutettuna.

yhteisön ydintutkimusohjelmansa toteuttamisen seurauksena saamiin tietoihin, jos tällaisen tiedon ilmaiseminen "saattaa vahingoittaa yhden tai useamman jäsenvaltion maanpuolustuksellisia etuja".

23. Tämä järjestelmä muodostuu tietoturvallisuusluokituksista, jotka neuvosto vahvistaa ja joita komissio soveltaa väliaikaisesti, kun se katsoo, että tiettyjen tietojen ilmaiseminen saattaa vahingoittaa yhden tai useamman jäsenvaltion maanpuolustuksellisia etuja (EA 24 artiklan 2 kohta). Komissio toimittaa tämän jälkeen nämä tiedot jäsenvaltioille, joiden on "samoin edellytyksin väliaikaisesti varmistettava niiden salassapito". Jäsenvaltioiden on kolmen kuukauden kuluessa ilmoitettava komissiolle, haluavatko ne pitää väliaikaisesti sovelletun tietoturvallisuusluokituksen voimassa, korvata sen toisella luokituksella vai kumota salassapitämisen. Tämän kolmen kuukauden määräajan päätyttyä sovelletaan tiukinta näin pyydettyä tietoturvallisuusluokitusta, ja komissio antaa tämän tiedoksi jäsenvaltioille.

24. Neuvosto voi yksimielisesti komission tai jäsenvaltion pyynnöstä soveltaa milloin tahansa muuta tietoturvallisuusluokitusta tai kumota salassapitämisen. Neuvosto kuitenkin hankkii komission lausunnon ennen kuin se tekee päätöksen jäsenvaltion pyynnöstä.

25. EA 24 artiklan 3 kohdassa määrätään, että mitä EA 12 ja EA 13 artiklassa, jotka koskevat tietoja, joita komissio voi levittää, määrätään, sovelletaan tietoturvallisuusluokitukseen kuuluviksi määritettyihin tietoihin ainoastaan tietyissä tapauksissa ja edellyttäen, että "aiheellisia turvatoimenpiteitä" noudatetaan.

26. EA 25 artiklan 1 kohdassa määrätään, että jäsenvaltion, joka antaa komissiolle tiedon ydintekniikkaan liittyvän patentti- tai hyödyllisyysmallihakemuksen jättämisestä tai sen sisällöstä (kuten EA 16 artiklassa edellytetään), on tarvittaessa ilmoitettava, onko tarpeen määrittää hakemus maanpuolustuksellisten syiden vuoksi kyseisen valtion ilmoittamaan tietoturvallisuusluokitukseen, samoin kuin luokituksen todennäköinen kesto. Komission ja jäsenvaltioiden on noudatettava alkuperävaltion määrittämiä tietoturvallisuusluokituksen mukaisia toimenpiteitä. Vaikka komissio voi antaa nämä tiedoksiannot Euratomin perustamissopimuksen V luvussa tarkoitetuille "yhteisyrityksille" tai jäsenvaltion välityksellä muille henkilöille tai yrityksille, jotka toimivat kyseisen valtion alueella, EA 25 artiklan 2 kohdassa määrätään, että tiedoksiantoihin "vaaditaan aina alkuperävaltion suostumus" ja että suostumuksen saa evätä maanpuolustuksellisten syiden perusteella.

27. EA 26 artiklassa määrätään, että kun patentin, patenttihakemuksen, väliaikaisesti suojatun oikeuden, hyödyllisyysmallioikeuden tai hyödyllisyysmallihakemuksen kohteena olevat tiedot on EA 24 ja EA 25 artiklan määräysten mukaisesti luokiteltu salaisiksi, luokituksen soveltamista pyytäneet jäsenvaltiot eivät saa kieltää vastaavien hakemusten jättämistä muissa jäsenvaltioissa. "Jokaisen jäsenvaltion on [kuitenkin] toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta nämä oikeudet ja hakemukset pysyvät kansallisten lakien ja asetusten mukaista menettelyä noudattaen salaisina."

28. EA 26 artiklan 2 kohdan mukaan EA 24 artiklan mukaisesti salaisiksi luokitellut tiedot voivat jäsenvaltioiden ulkopuolella olla hakemuksen kohteena vain, jos jäsenvaltiot antavat siihen yksimielisesti suostumuksensa.

29. EA 28 artiklassa määrätään lopuksi muun muassa, että jos maanpuolustuksellisten syiden perusteella salassa pidettäviä patentteja tai hyödyllisyysmallioikeuksia käytetään sääntöjen vastaisesti tai ne tulevat niitä komissiolle tiedoksi annettaessa sellaisen kolmannen tietoon, jolla ei ole niihin oikeutta, yhteisön on korvattava oikeuksien haltijalle aiheutunut vahinko.

30. Euratomin perustamissopimuksen II luvun III jaksossa esitetty turvajärjestelmä on pantu täytäntöön Euroopan ydinenergiayhteisön perustamissopimuksen 24 artiklan soveltamisesta annetulla neuvoston asetuksella (Euratom) N:o 3.[12] Tämän asetuksen tavoite ja sen rakenne selitetään sen johdanto-osassa: "Jokaisessa salassapitoluokassa on pantava täytäntöön turvatoimenpiteitä, joita sovelletaan tietoihin, joiden ilmaiseminen voisi vahingoittaa yhden tai useamman jäsenvaltion puolustusta koskevia etuja, ja toimenpiteitä on sovellettava komission valvonnassa sekä näiden tietojen sisältöä koskevin osin että henkilöihin ja yrityksiin, joille tiedoksi tämä on toimitettava jäsenvaltioiden alueella."

31. Asetuksessa säädetään, että EA 24 ja EA 25 artiklan mukaiset tiedot, joita kutsutaan salaisiksi tiedoiksi, on luokiteltava yhteen neljästä salassapitoluokasta seuraavasti:

— Eura-erittäin salainen: tiedot, joiden luvattomalla ilmaisemisella olisi poikkeuksellisen vakavat seuraukset yhden tai useamman jäsenvaltion puolustusta koskeville eduille

12 — EYVL 1958, 17, s. 406.

— Eura-salainen: tiedot, joiden luvattomalla ilmaisemisella olisi vakavat seuraukset yhden tai useamman jäsenvaltion puolustusta koskeville eduille

— Eura-luottamuksellinen: tiedot, joiden luvaton ilmaiseminen olisi vahingollista yhden tai useamman jäsenvaltion puolustusta koskeville eduille

— Eura-rajoitettu levitys: tiedot, joiden luvaton ilmaiseminen koskisi yhden tai useamman jäsenvaltion puolustusta koskevia etuja, mutta jotka edellyttävät kuitenkin vähäisempää suojelua kuin luokkaan Eura-luottamuksellinen kuuluvat asiakirjat. [13]

32. Asetuksen 9 artiklan mukaan näitä salassapitoluokkia sovelletaan "ainoastaan välttämättömissä määrin".

33. Jokaisen jäsenvaltion on nimettävä valtion laitos, joka vastaa lainkäyttövaltaansa kuuluvalla alueella tässä asetuksessa säädettyjen turvatoimenpiteiden soveltamisesta tai sovelluttamisesta. [14] Pääsy salaisiin tietoihin voidaan myöntää yksinomaan henkilöille, joille on annettu tätä koskeva lupa asetuksessa vahvistetun turvaselvitysmenettelyn jälkeen. [15]

34. Järjestelmässä poistetaan lyhyesti sanoen vaara siitä, että arkaluonteinen maanpuolustukseen liittyvä tieto luokiteltaisiin salassapitotasolle, jota yksikin jäsenvaltio pitää liian matalana. Tähän suojatoimenpiteeseen sovelletaan kuitenkin periaatetta, jonka mukaan tiedot luokitellaan salassapitoluokkiin ainoastaan "välttämättömissä määrin".

C *EA 13 artikla*

35. EA 13 artikla kuuluu Euratomin perustamissopimuksen II lukuun, jossa vahvistetaan niiden tietojen levittämistä koskeva järjestelmä, joita komissio voi Euratomin perustamissopimuksen mukaan antaa. Siinä määrätään, että komission on annettava jäsenvaltioille, henkilöille tai yrityksille kaikki

13 — Neuvoston asetuksen (Euratom) N:o 3 10 artikla.

14 — Ibid., 7 artikla.

15 — Ibid., 14–16 artikla.

sellaiset yhteisön hankkimat tiedot, joita EA 12 artiklan määräykset eivät koske, eli tiedot, jotka eivät liity yhteisön omistamiin patentteihin, väliaikaisesti suojattuihin oikeuksiin, hyödyllisyysmallioikeuksiin tai patenttihakemuksiin.

36. Tässä artiklassa oleva määräys, joka koskee menettelyjä luottamuksellisten tietojen käsittelemiseksi, on käsiteltävänä olevan asian kannalta kiinnostava. Artiklassa täsmennetään seuraavaa:

"Komissio voi kuitenkin asettaa tietojen antamisen edellytykseksi sen, että niitä käsitellään luottamuksellisina eikä luovuteta kolmansille.

Komissio saa antaa tietoja, jotka se on saanut niiden käyttöä ja levittämistä koskevin rajoituksin, kuten niin sanottuja luokiteltuja tietoja vain, jos se varmistaa, että rajoituksia noudatetaan."

D *EA 84 artikla*

37. EA 84 artikla kuuluu VII lukuun, jossa vahvistetaan Euratomin perustamissopimuksen "turvavalvontaa" koskeva järjestelmä malmeja, lähtöaineita ja erityisiä halkeamiskelpoisia aineita varten. Järjestelmässä edellytetään, että komissio valvoo tiettyjä ydinalan toimia jäsenvaltioissa sen varmistamiseksi, että näitä aineita ei käytetä muuhun kuin käyttäjän ilmoittamaan tarkoitukseen ja että noudatetaan yhteisön ja kolmannen maan tai yhteisön ja kansainvälisen järjestön tekemissä sopimuksissa annettuja määräyksiä hankinnoista ja turvavalvontaa koskevista erityisistä velvoitteista (EA 77 artikla). Tässä tarkoituksessa komission on esimerkiksi vaadittava pidettäväksi ja esitettäväksi toimintaa koskevia asiakirjoja (EA 79 artikla) ja se voi lähettää tarkastajia jokaisen jäsenvaltion alueelle (EA 81 artikla).

38. EA 84 artiklan 3 kohdan mukaan tätä valvontaa ei kohdisteta "maanpuolustuksen tarpeisiin tarkoitettuihin aineisiin, jotka valmistetaan erityisesti sitä varten, eikä aineisiin, jotka valmistuksen jälkeen operaatiosuunnitelman mukaan sijoitetaan tai varastoidaan sotilaalliseen laitokseen".

E *EA 192 artikla*

39. EA 192 artiklassa määrätään jäsenvaltioiden lojaalin yhteistyön yleisestä velvoitteesta, joka vastaa EY 10 artiklassa olevaa

velvoitetta: "Jäsenvaltiot toteuttavat kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tästä sopimuksesta tai yhteisön toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi. Ne helpottavat yhteisön päämäärän toteuttamista. Ne pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista."

F *EA 194 artikla*

40. Käsiteltävänä olevassa asiassa merkitystä on myös EA 194 artiklalla, joka kuuluu Euratomin perustamissopimuksen viidenteen osastoon ("Yleiset määräykset"). Tässä artiklassa asetetaan tiukka salassapitovelvoite henkilöille, jotka työnsä tai yhteisön toimielimiin tai laitoksiin taikka yhteisyrityksiin olevien julkisten tai henkilökohtaisten yhteyksiensä avulla hankkivat tai saavat tietoja jäsenvaltion tai yhteisön toimielimen antamien määräysten mukaan "salassa pidettävistä seikoista, tiedoista, tietämyksestä, asiakirjoista tai asioista". [16] Jäsenvaltioiden on lisäksi EA 194 artiklan 2 kohdan mukaan

16 — Tämän velvollisuuden laiminlyöntiä on pidettävä "valtion turvallisuuden suojelemista tai salassapitovelvollisuutta" koskevan lainsäädännön rikkomisena, ja jäsenvaltion on nostettava asianomaisen jäsenvaltion tai komission pyynnöstä syyte sen lainkäyttövaltaan kuuluvaa rikkomisen tekijää vastaan.

toteutettava "aiheelliset toimenpiteet" helpottaakseen "mahdollisimman laajan ja yhtenäisen salaisuuden suojan" asteittaista toteuttamista. Kuten olen jo todennut, puitteet tällaiselle yhteisön tutkimusohjelmaansa noudattaen saaman tiedon salaisuuden suojalle vahvistettiin neuvoston asetuksessa N:o 3.

G *EY 296 artikla*

41. Viimeinen tekijä tätä asiaa koskevissa oikeussäännöissä on EY 296 artiklan 1 kohta, jossa määrätään seuraavaa:

"Tämän sopimuksen määräykset eivät estä soveltamasta seuraavia sääntöjä:

a) mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi;

b) jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeellisiksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden,

ammusten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan; nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten tuotteiden kilpailun edellytyksiä yhteismarkkinoilla, joita ei ole tarkoitettu nimenomaan sotilaalliseen käyttöön."

1957 antaman julistuksen, jonka mukaan "EA 34 artiklan määräyksiä sovelletaan kaikkiin sotilaallisiin ja ei-sotilaallisiin erityisen vaarallisiin kokeisiin". Komissio väittää, että Ranskan hallitus ilmoitti sille Saharan autiomaassa 1960-luvulla suorittamansa ydinkokeet tämän julistuksen mukaisesti.

IV Asianosaisten ja muiden osapuolten huomautukset

A *Komission esittämät huomautukset*

42. Komissio esittää seuraavat pääasialliset huomautukset tukeakseen näkemystään siitä, että EA 37 artiklaa sovelletaan myös sotilaallisesta laitoksesta peräisin olevaan radioaktiiviseen jätteeseen.

43. Komissio väittää ensiksi, että Ranskan tasavalta, joka Euratomin perustamissopimusta allekirjoitettaessa oli ainoa jäsenvaltio, joka oli päättänyt kehittää sotilaallisiin tarkoituksiin käytettäviä ydinvoimavaroja, on aikaisemmin myöntänyt, että Euratomin perustamissopimuksen III lukua sovelletaan myös sotilaallista alkuperää oleviin radiologisiin vaaroihin. Tämän väitteen tueksi komissio mainitsee Ranskan ulkoministerin Ranskan Assemblée Nationalille vuonna

44. Komissio mainitsee toiseksi kaksi Euroopan parlamentin päätöslauselmaa, jotka tämä hyväksyi Ranskan Polynesiassa tekemien ydinkokeiden aikaan vuonna 1995. Parlamentti toteaa ensimmäisessä näistä päätöslauselmista seuraavaa: [17]

"10. Katsoo, että ydinasekokeita olisi pidettävä 'erityisen vaarallisina kokeina' Euratomin perustamissopimuksen 34 artiklan mukaisesti; pyytää, että komissio perustamissopimusten noudattamista valvovana toimielimenä määrittelee selvästi, mitkä kokeet on mainitun artiklan määräysten mukaisesti luokiteltava 'erityisen vaarallisiksi kokeiksi';

11. Valittaa syvästi, että Ranskan viranomaiset eivät toimittaneet ennen ensimmäistä koetta kaikkia tarvittavia asiakirjoja, joiden perusteella komissio olisi voinut tutkia asian

17 — Päätöslauselma Ranskan uudelleen aloittamista ydinkokeista (EYVL 1995, C 69, s. 61).

ja riippumattomat kansainväliset asiantuntijat laatia luettelon tämänkaltaisten kokeiden kaikista terveydellisistä vaikutuksista;

12. Valittaa syvästi, että tämän seurauksena kokeiden ympäristölle mahdollisesti aiheuttamia jälkiseurauksia taikka terveyden suojelua tai turvallisuutta koskevien lisätoimenpiteiden tai -toimien toteuttamista, jotka liittyvät Euratomin perustamissopimuksessa määrättyihin säteilyaltistusasteisiin, ei ole voitu tutkia perusteellisesti ja yksityiskohtaisesti;

13. Pyytää komissiota panemaan välittömästi ja kokonaisuudessaan täytäntöön Euratomin perustamissopimuksen 34 ja 35 artiklan määräykset, sekä tutkimaan Ranskan ydinkokeita koskevia tietoja tässä valossa yhdessä riippumattomien ja kriittisten asiantuntijoiden kanssa — —."

45. Toisessa päätöslauselmassa, johon komissio vetoaa, parlamentti toteaa seuraavaa: [18]

"8. Yhtyy komission näkemykseen siitä, että Euratomin perustamissopimusta ja erityisesti sen 34, 35 ja 36 artiklaa sovelletaan periaatteessa unionin jäsenvaltioiden toteuttamiin ydinkokeisiin, että 34 artiklaa sovelletaan sotilaallisiin kokeisiin ja että ydinkokeita voidaan pitää tässä artiklassa tarkoitettuina 'erityisen vaarallisina kokeina' — —."

46. Komissio nojautuu kolmanneksi yhteisöjen tuomioistuimen sivumennen esittämiin huomautuksiin (obiter dicta) asiassa C-70/88, parlamentti vastaan neuvosto, [19] ja asiassa C-29/99, komissio vastaan neuvosto. [20] Ensimmäisessä näistä tapauksista komissio viittaa yhteisöjen tuomioistuimen toteamukseen siitä, että Euratomin perustamissopimuksen 30–39 artiklan tavoitteena on varmistaa "väestön terveyden yhtäläinen ja tehokas turvaaminen ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta säteilyn lähteestä ja säteilylle altistuneista ihmisryhmistä riippumatta". [21]

47. Toisessa näistä tapauksista komissio mainitsee kanteensa tueksi yhteisöjen tuomioistuimen sivumennen esittämän huomautuksen, jossa tämä toteaa seuraavaa:

"Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston III luvussa pannaan täytäntöön tuon perustamissopimuksen 2 artiklan b alakohta,

18 — Päätöslauselma ydinkokeita koskevasta komission lausumasta (EYVL 1995, C 308, s. 106).

19 — Tuomio 4.10.1991 (Kok. 1991, s. I-4529, Kok. Ep. XI, s. I-423).

20 — Tuomio 10.12.2002 (Kok. 2002, s. I-11221).

21 — Tuomion 14 kohta.

jossa yhteisö velvoitetaan 'laati[maan] yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehti[maan] niiden noudattamisesta'. Yhtäältä on ilmeistä, että tätä suojelua ei voida saavuttaa ilman vahingollisen säteilyn lähteiden valvontaa. Toisaalta yhteisön toiminnassa terveyden suojelun alalla on otettava huomioon muun muassa Euratomin perustamissopimuksen toisen osaston III luvussa määritelty jäsenvaltioiden toimivalta." [22]

"yhtenäisten turvallisuusmääräyksien laatiminen väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä niiden noudattamisesta huolehtiminen", on 2 artiklan mukaan asetettu "[yhteisön] päämäärän toteuttamiseksi". Yhdistynyt kuningaskunta katsoo, että tästä seuraa, että "yhteisön terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät velvoitteet kuuluvat erottamattomasti sen velvoitteisiin, jotka koskevat ydinenergian siviilitarkoituksissa tapahtuvan käytön ja kaupallisissa tarkoituksissa tapahtuvan käytön kehittämistä". Se väittää tämän vuoksi, että Euratomin perustamissopimusta "ei sovelleta ydinenergian puolustuskäyttöön".

B *Yhdistyneen kuningaskunnan ja Ranskan tasavallan esittämät huomautukset*

48. Tukeakseen näkemystään, jonka mukaan Euratomin perustamissopimus koskee yksinomaan ydinenergian kehittämistä rauhanomaisiin tarkoituksiin, Yhdistynyt kuningaskunta, jota Ranskan tasavalta tukee, esittää seuraavat pääasialliset väitteet.

49. Se pyrkii ensinnäkin nojautumaan EA 1 artiklassa esitettyyn yhteisön päämäärään. Tässä artiklassa määrätään, että Euratomin päämääränä on "toteuttamalla ydinteollisuuden nopeaa rakentamista ja kasvua varten tarvittavat edellytykset myötävaikuttaa elintason nousuun jäsenvaltioissa ja yhteyksien kehittämiseen muiden maiden kanssa". Yhdistynyt kuningaskunta toteaa, että 2 artiklassa luetellut velvoitteet, joihin kuuluu

50. Yhdistynyt kuningaskunta väittää toiseksi, että jos olisi tarkoitettu, että Euratomin perustamissopimus kattaa puolustustoiminnan, "yksityiskohtaiset poikkeukset puolustuslaitoksiin pääsyyn ja puolustukseen liittyvän arkaluonteisen tiedon saamiseen olisivat varmasti olleet tarpeen". Yhdistynyt kuningaskunta väittää, että perustamissopimuksessa ei ole tällaisia poikkeuksia EA 84 artiklan 3 kohtaa lukuun ottamatta. [23] Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan tämä artikla ei lisäksi merkitse, että Euratomin perustamissopimusta sovellettaisiin puolustustoimintaan, jollei toisin mainita, vaan sen tehtävänä on pelkästään "määrätä rajat" siviili- ja puolustusalan välillä tapauksissa, joissa puolustusviranomaiset saavat puolustuskäyttöön tarkoitettua ydinainetta siviilitarkoituksiin tai kaupallisiin tarkoituksiin käytettävästä ydinlaitoksesta. EA 84 artiklalla pyritään toisin sanoen Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan osoittamaan, että turva-

22 — Tuomion 76 kohta.

23 — Ks. edellä 38 kohta.

valvonta ei koske aineita siitä hetkestä lähtien, kun ne käsitellään puolustustarkoituksessa.

51. Yhdistyneen kuningaskunnan kolmas väite perustuu siihen, että Euratomin perustamissopimuksessa ei ole EY 296 artiklaa vastaavaa säännöstä, jossa määrätään, että mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi. Yhdistynyt kuningaskunta katsoo, että "tällaisen määräyksen puuttuminen voi ainoastaan vahvistaa sen, että Euratomin perustamissopimusta ei milloinkaan tarkoitettu sovellettavaksi ydinvoiman puolustuskäyttöön". Koska EY 296 artikla on jäsenvaltioiden turvallisuusetuja koskeva erittäin tärkeä suojatakuu, sen puuttuminen Euratomin perustamissopimuksesta on Yhdistyneen kuningaskunnan mukaan korjaamaton "aukko", joka puhuu tämän perustamissopimuksen puolustusalaan soveltamista vastaan. Yhdistynyt kuningaskunta väittää myös, että se, että EA 96 artiklasta [24] puuttuu ydinenergian alalla määräys, joka vastaa EY 39 artiklan 4 kohtaa, jonka mukaan työntekijöiden vapaan liikkuvuuden periaate ei koske julkishallinnon palvelussuhteita, on "syytä ottaa huomioon ja se vastaa näkemystä, jonka mukaan Euratomin perustamissopimusta ei sovelleta puolustustoimintaan".

Yhdistynyt kuningaskunta kiistää myös komission tulkinnat asiasta 187/87, Saarland ym., [25] asiasta parlamentti vastaan neuvosto, [26] ja asiasta komissio vastaan neuvosto. [27]

52. Yhdistynyt kuningaskunta mainitsee lopuksi tietyistä seurauksista, jotka sen mukaan aiheutuvat, jos EA 37 artiklaa katsotaan sovellettavan puolustustoimintaan. [28] Se väittää esimerkiksi, että tietojen antaminen radioaktiivisista jätevirroista voisi olla perusta "käänteissuunnittelulle" eli sille, että ydinkäyttövoiman ja ydinasejärjestelmien malli päätellään sellaisten jätevirtojen koostumuksesta, jotka ovat syntyneet ydinkäyttövoimajärjestelmien toiminnasta tai käytöstä poistamisesta ja ydinasejärjestelmien käytöstä poistamisesta. Se väittää vastaavasti, että koska käytöstä poistettavat reaktorit voivat olla samanlaisia kuin edelleen käytettävät reaktorit, reaktorin käytöstä poistamista koskevien tietojen antaminen saattaa paljastaa edelleen käytössä olevien reaktorien voimavarat.

53. Yhdistynyt kuningaskunta viittaa tämän osalta vastaavasti sen vuonna 1993 radioaktiivisista aineista annettuun lakiin, jossa säädetään radioaktiivisten aineiden julkisen

24 — EA 96 artiklassa määrätään seuraavaa: "Jäsenvaltiot poistavat kaikki kansalaisuuteen perustuvat rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisen oikeutta päästä ydinalan ammatilliseen työhön, jollei yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen perustuvien tarpeiden vuoksi määrätyistä rajoituksista muuta johdu." (Tämä vastaa siis suurin piirtein EY 39 artiklan 2 ja 3 kohtaa.)

25 — Tuomio 22.9.1988 (Kok. 1988, s. 5013, Kok. Ep. IX, s. 663).

26 — Mainittu edellä 46 kohdassa.

27 — Mainittu edellä 46 kohdassa.

28 — Ks. Yhdistyneen kuningaskunnan huomautukset Ranskan tasavallan väliintulijana esittämistä huomautuksista.

rekisterin perustamisesta ja ylläpidosta. Yhdistynyt kuningaskunta toteaa, että sen ministeri voi antaa ohjeet tietoluokista, joita rekisterissä ei saa olla kansallisen turvallisuuden vuoksi. Puolustuskohteiden valvonnan seurauksena kerättyjä tietoja saavat lisäksi tutkia ainoastaan ympäristöviraston tai Skotlannin ympäristönsuojeluviraston jäsenet, joille on tehty luotettavuusselvitys tämän tehtävän toteuttamiseksi. Yhdistynyt kuningaskunta katsoo, että vastaavat erityismääräykset olisi otettu osaksi Euratomin perustamissopimusta, jos tarkoituksena olisi ollut, että sitä sovelletaan puolustustoimintaan.

54. Sen lisäksi, että Ranskan hallitus tukee edellä esitettyjä väitteitä, se nojautuu yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuun 1/78, jota on sen mukaan tulkittava siten, että siinä katsotaan, että "sotilastarkoituksiin käytettävät aineet ja laitokset on suljettu Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle". [29]

55. Ranskan hallitus viittaa myös Euratomin perustamisen jälkeisiin moniin tapauksiin, joissa se on väittänyt, että Euratomin perustamissopimusta ei sovelleta puolustustoimintaan, ja joihin kuuluvat sen huomautukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa asiassa T-219/95 R, Danielsson vastaan komissio. [30] Ranskan hallituksen mukaan sillä, että se toimitti komissiolle tietoja sotilaallisista ydinkokeistaan Polynesiassa vuonna 1995, ei ole merkitystä, ja se väittää, että tämä "kuului poliittiseen dialogiin Ranskan hallituksen ja komission välillä ja että se oli vastaus avoimuutta koskevaan perustarpeeseen".

V Arviointi

56. Kuten on ilmeistä, tämän asian ratkaiseminen edellyttää EA 37 artiklan tulkintaa: koskeeko jäsenvaltioille siinä asetettu velvoite myös sotilaallisista laitoksista peräisin olevan radioaktiivisen jätteen hävittämistä?

57. Mielestäni tätä kysymystä on hyödyllistä lähestyä seuraavat alustavat huomautukset mielessä pitäen.

29 — Ratkaisu 1/78, 14.11.1978 (Kok. 1978, s. 2151, Kok. Ep. IV, s. 193).

30 — Määräys 22.12.1995 (Kok. 1995, s. II 3051).

58. Ensinnäkin asianosaisten ja muiden osapuolten huomautuksissaan omaksumat kannat ovat keskenään ristiriitaiset. Komissio väittää, että EA 37 artiklaa sovelletaan sotilastoimintaan, kun taas Yhdistynyt kuningaskunta, jota Ranskan tasavalta tukee, väittää, että tätä artiklaa ei sovelleta lainkaan sotilastoimintaan. On huomattavaa, että kumpikaan asianosainen ei huomautuksissaan hyväksynyt "keskitien" tai "kompromissiratkaisun" mahdollisuutta.

59. Tässä asiassa kyseessä olevat edut, siten kuin asianosaiset ovat ne määritelleet, ovat toiseksi erittäin merkittävät: yhtäältä on kyse jäsenvaltion kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä ehdottomista eduista ja toisaalta kansanterveyttä ja turvallisuutta sekä rajatylittävää ympäristönsuojelua koskevista erittäin tärkeistä eduista.

60. Tästä seuraa, että asian ratkaisemisesta varauksetta kumman tahansa asianosaisen hyväksi seuraisi väistämättä tärkeää etua koskevia huomattavia negatiivisia vaikutuksia.

61. Mielestäni on ratkaisevan tärkeää ottaa tämä huomioon tulkittaessa EA 37 artiklaa sen systemaattisessa ja historiallisessa asiayhteydessä.

A *Sanamuotoon perustuva tulkinta*

62. Kun tätä artiklaa tulkitaan täysin sen sanamuotoon nojautuen, on ilmeistä, että sitä ei sovelleta yksinomaan siviilitarkoituksiin ja kaupallisiin tarkoituksiin käytettävistä ydinlaitoksista vaan myös sotilaallisista laitoksista peräisin olevaan radioaktiiviseen jätteeseen. Jäsenvaltion velvollisuutena on näin ollen toimittaa komissiolle "yleiset tiedot missä tahansa muodossa olevan radioaktiivisen jätteen hävittämistä koskevista suunnitelm*ista*",[31] jotta komissio voi määritellä, saattaako tällainen suunnitelma johtaa toisen jäsenvaltion alueen radioaktiiviseen saastumiseen. Sotilaallisia laitoksia varten ei ole määrätty nimenomaista poikkeusta. Tämä eroaa perustamissopimuksen muista luvuista, joissa on nimenomainen määräys jäsenvaltion sotilaallisten etujen suojelemisen perusteella ja joita ovat esimerkiksi EA 24 ja EA 84 artikla.

63. Tämä puhtaasti sanamuotoon perustuva väite ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole ratkaiseva, vaikka se onkin jossain määrin vakuuttava. EA 37 artiklan asianmukaiseksi tulkitsemiseksi sitä on tarkasteltava paitsi sen nimenomaisen sanamuodon valossa myös Euratomin perustamissopimuksen kaikkien määräysten yleisessä asiayhteydessä "huo-

31 — Kursiivi lisätty.

mioon [ottaen sen] tavoitteet sekä sen kehitysaste tulkittavana olevan säännöksen tai määräyksen soveltamisajankohtana". [32]

66. Näin ollen ydinalan huomattu tärkeys sekä se, että se oli ala, jonka rajat oli määritelty selkeästi, antoivat sysäyksen Euratomin ja sen mukana yhteisen ydinenergiaviranomaisen perustamiselle.

B *III luvun järjestelmä ja sen tavoitteet Euratomin perustamissopimuksessa*

64. Euratomin perustamissopimus laadittiin, kuten sen johdanto-osasta ilmenee, tarkoituksena "— — luoda tarvittavat edellytykset sellaisen voimakkaan ydinteollisuuden kehittämiselle, joka lisää olennaisesti energiantuotantoa, nykyaikaistaa tekniikkaa sekä monin muin tavoin myötävaikuttaa heidän kansojensa hyvinvointiin".

67. On kuitenkin selvää, että Euratomin perustamissopimuksen tavoite ei rajoittunut yksinomaan ydinteollisuuden kehittämistarkoitukseen. Perustamissopimuksen laatijat pitivät kansanterveyden ja turvallisuuden varmistamista ehdottomana edellytyksenä ydinalan kehittämiselle. [34]

65. Niin kutsutussa Spaakin raportissa, joka sisälsi perustamissopimuksen perussuunnitelman, [33] todettiin seuraavaa:

"[Atomienergia] vaikuttaa olennaiselta voimavaralta, jota voidaan myöhemmin käyttää tuotannon kehittämiseen ja uudistamiseen ja rauhan edistämiseen."

68. Kuten edellä esitettiin, Euratomin perustamissopimuksen III luvulla pyrittiin tässä tarkoituksessa saamaan aikaan "sellaiset turvallisuusolosuhteet, että väestön elämää ja terveyttä vaarantavat tekijät poistuvat" (johdanto-osan neljäs perustelukappale). Tämä oli määrä saavuttaa laatimalla "yhtenäiset turvallisuusmääräykset väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi sekä huolehtimalla niiden noudattamisesta" (EA 2 artikla).

32 — Ks. tämän osalta yhteisöjen tuomioistuimen 6.10.1982 antama tuomio asiassa 283/81, CILFIT (Kok. 1982, s. 3415, Kok. Ep. VI, s. 537), jonka 20 kohdassa todetaan seuraavaa: "Jokainen yhteisön oikeuden säännös tai määräys on sijoitettava asiayhteyteensä ja sitä on tulkittava siten, että huomioon otetaan yhteisön oikeus kokonaisuudessaan, sen tavoitteet sekä sen kehitysaste tulkittavana olevan säännöksen tai määräyksen soveltamisajankohtana."

33 — Messinan konferenssissa perustetun hallitustenvälisen komitean raportti ulkoasiainministereille, Bryssel, 21.4.1956, s. 99.

34 — Vuonna 1956 julkaistussa Spaakin raportissa viitataan nimenomaisesti kymmenen vuotta aikaisempiin tapahtumiin, jotka sen mukaan osoittivat "atomin voiman pelottavassa muodossa" (mainittu edellä 65 kohdassa, s. 99). Siinä todetaan seuraavaa: "On välttämätöntä välttää [ydinvoiman] harkitsematonta käyttöä koskeva vaara. Ydinteollisuus ei kehity, jollei luoda sellaisia turvallisuusedellytyksiä, joilla poistetaan työntekijöiden ja väestön elämää ja terveyttä uhkaavat vaarat" (s. 100).

69. Keinot tämän päämäärän saavuttamiseksi olivat edellä kuvatun mukaisesti seuraavat:

— sellaisten perusvähimmäisnormien vahvistaminen ionisoivalta säteilyltä suojelemiseksi, joita jäsenvaltioiden on noudatettava (EA 30–EA 33 artikla)

— komissiolle asetettu velvollisuus valvoa ja hyväksyä ennalta jäsenvaltion suunnitelmat, jotka koskevat "erityisen vaarallisia kokeita" tai radioaktiivisen jätteen hävittämistä (EA 34 ja EA 37 artikla), ja

— radioaktiivisuustasojen valvonta ja niiden ilmoittaminen komissiolle sekä komission toimivalta antaa tähän liittyviä suosituksia jäsenvaltioille (EA 35, EA 38 ja EA 39 artikla).

70. Kuten edellä esitettiin, Euroopan atomienergiayhteisön perustamisesta lähtien on annettu huomattava määrä johdettua lainsäädäntöä kansanterveyden ja turvallisuuden edistämiseksi ydinalalla. Nämä säädökset korostavat poikkeuksetta terveyttä ja turvallisuutta koskevan tavoitteen tärkeyttä ydinalan asioissa. Esimerkkejä ovat ydinturvallisuutta koskevista teknisistä ongelmista 18 päivänä kesäkuuta 1992 annettu neuvoston päätöslauselma 92/C 172/02, jossa neuvosto korosti, "miten tärkeänä se pitää ydinturvallisuutta Euroopassa, ja pyytää näin ollen jäsenvaltioita ja komissiota pitämään yhteistyötä ydinenergian alalla yhteisön perustavaa laatua olevana ja ensisijaisena tavoitteena — —". [35]

71. Tästä on myös esimerkkinä 21.3.1994 tehty neuvoston päätös 94/179/Euratom, jossa neuvosto totesi seuraavaa: "Euroopan atomienergiayhteisön perustamisen tavoitteena oli luoda sellaiset turvallisuusolosuhteet, joilla estetään väestön hengen ja terveyden vaarantuminen." [36]

35 — EYVL C 172, s. 2. Neuvosto katsoi myös, että "ydinturvallisuus on tärkeää erityisesti, kun on kyse väestön ja työntekijöiden terveyden sekä ympäristön suojelemisesta vaaroilta, jotka aiheutuvat ionisoivasta säteilystä, ottaen erityisesti huomioon koko Euroopassa tapahtunut kehitys", ja kehotti "komissiota, kansallisia turvallisuusviranomaisia, ydinturvallisuuden arviointiin erikoistuneita laitoksia, tutkimus- ja kehityslaitoksia, ydinlaitoksia ja valmistajia yhteisössä osallistumaan edelleenkin aktiivisesti vakiintuneeseen ja jatkuvaan neuvottelu- ja yhteistyöprosessiin".

36 — Komission valtuuttamisesta ottamaan Euratom-lainoja tiettyjen kolmansien maiden ydinlaitosten turvallisuuden ja tehokkuuden parantamisen rahoittamiseen osallistumiseksi tehdyn päätöksen 77/270/Euratom muuttamisesta 21 päivänä maaliskuuta 1994 tehty neuvoston päätös 94/179/Euratom (EYVL L 84, s. 41). Ks. myös komission suositus 1999/829/Euratom, joka mainitaan edellä alaviitteessä 3, jossa vahvistetaan komissiolle 37 artiklan mukaisesti toimitettavia tietoja koskevat vaatimukset ja jossa todetaan, että 37 artiklan tavoitteena on estää "mahdollinen toisen jäsenvaltion radioaktiivinen saastuminen", ja muutetut ehdotukset neuvoston direktiiveiksi (Euratom), joissa määritellään perusvelvollisuudet ja yleiset periaatteet ydinlaitosten turvallisuudesta ja käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen käsittelystä (KOM(2004) 526 lopullinen).

72. Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi useaan otteeseen korostanut Euratomin perustamissopimuksen terveyttä ja turvallisuutta koskevien tavoitteiden tärkeyttä.

73. Esimerkiksi asiassa parlamentti vastaan neuvosto,[37] yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kysymys siitä, oliko EA 31 artikla valittu asianmukaisesti asetuksen N:o 3954/87 oikeudelliseksi perustaksi. Katsoessaan, että asianmukainen oikeudellinen perusta oli itse asiassa ETY:n perustamissopimuksen 100 a artikla, parlamentti väitti muun muassa, että EA 30 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja sovelletaan vain "primaari"säteilyyn eli säteilyyn, joka syntyy välittömästi ydinvoimalassa tai ydinpolttoainetta käsiteltäessä, eikä "sekundaari"säteilyyn eli säteilyyn, jolle yleisö altistuu epäsuorasti saastuneiden elintarvikkeiden tai rehujen välityksellä.

74. Hylätessään tämän väitteen yhteisöjen tuomioistuin tulkitsi Euratomin perustamissopimuksen III luvun tavoitetta väljästi. Se katsoi, että luvulla pyritään "varmistamaan väestön terveyden yhtäläinen ja tehokas turvaaminen ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta säteilyn lähteestä ja säteilylle altistuneista ihmisryhmistä riippumatta".[38]

75. Julkisasiamies Van Gerven ilmaisi asiassa antamassaan ratkaisuehdotuksessa samalla tavoin selvästi kantansa siitä, että Euratomin perustamissopimuksen terveyttä ja turvallisuutta koskevat määräykset ovat erittäin tärkeitä. Hänen mukaansa Euratomin perustamissopimuksen III luvulla pyritään varmistamaan "väestön terveyden ja turvallisuuden yhtäläinen ja tehokas turvaaminen ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta".[39] Hän korosti "Euratomin perustamissopimuksen määräysten tehokkuuden" varmistamisen tärkeyttä ja totesi seuraavaa:

"Kuten on jo todettu, parlamentin esittämät kolme väitettä perustuvat näkemykseen siitä, että on katsottava, että Euratomin perustamissopimuksessa ja erityisesti tämän sopimuksen 30 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa vahvistetun terveydensuojelupolitiikan soveltamisalaa on rajoitettu. En voi hyväksyä tällaista suppeaa näkemystä. Ionisoivan säteilyn aiheuttamat vakavat terveysvaarat huomioon ottaen katson, että Euratomin perustamissopimuksen 30 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja on tulkittava siten, että niissä annetaan yhteisölle lupa suojella väestön terveyttä yhtäläisesti ja tehokkaasti.[40]

Mielestäni on ensisijaisen tärkeää katsoa, että Euratomin perustamissopimuksen 30 artiklalla ja sitä seuraavilla artikloilla on tehokas vaikutus."[41]

37 — Mainittu edellä Halaviitteessä 20.
38 — Tuomion 14 kohta.
39 — Ratkaisuehdotuksen 20 kohta.
40 — Ratkaisuehdotuksen 23 kohta.
41 — Ratkaisuehdotuksen 24 kohta.

76. Asiassa Land de Sarre antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin korosti, että 37 artiklaa on tulkittava "suhteessa sen asiayhteyteen ja tarkoitukseen Euratomin perustamissopimuksen järjestelmässä". [42] Jotta voidaan "säilyttää kyseisen määräyksen tehokas vaikutus", [43] yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että 37 artiklaa on tulkittava siten, että yleiset tiedot radioaktiivisen jätteen hävittämistä koskevasta suunnitelmasta on toimitettava komissiolle ennen kuin jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset antavat niiden hävittämisluvan.

77. Lyhyesti sanoen voidaan todeta, että Euratomin perustamissopimuksen III luvun taustalla olevia tavoitteita — kansanterveyttä ja turvallisuutta sekä ympäristönsuojelua — on perustamissopimuksen voimaantulosta lähtien pidetty johdonmukaisesti erittäin tärkeinä. [44]

C *Puolustusala Euratomin perustamissopimuksessa*

78. Seuraava askel pohdittaessa, sovelletaanko EA 37 artiklaa sitä asianmukaisesti tulkittaessa myös sotilaallisista laitoksista peräisin olevaan radioaktiiviseen jätteeseen, on sen tarkasteleminen, miten puolustusalaa käsitellään Euratomin perustamissopimuksessa.

79. Ensimmäinen seikka, joka on pidettävä mielessä, on se, että kun perustamissopimus tehtiin, yhdelläkään sen jäsenvaltioista ei ollut sotilaallista ydinalan toimintaa. Kyseisenä aikana oli ainoastaan kolme ydinasevaltaa: Yhdysvallat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Neuvostoliitto. Tällöin ei näin ollen ollut aivan välttämätöntä ratkaista, sovelletaanko Euratomin perustamissopimusta ydinpuolustusalaan.

80. Tämä ei merkitse sitä, etteivätkö yhteisön perustajat olisi keskustelleet asiasta perustamissopimusta tehdessään. On muistettava, että keskustelut tapahtuivat kansainvälisten aseidenriisuntaneuvottelujen puitteissa sekä pohdittaessa yleisesti Ranskan tasavallan mahdollista ydinasevaltojen jouk-

42 — Ks. edellä 51 kohta, tuomion 10 kohta.

43 — Ibid., tuomion 19 kohta.

44 — Lisäesimerkkinä tästä voidaan myös pitää Euratomin perustamissopimuksen järjestelmää. Sen 87 artiklassa määrätään seuraavaa: "Jäsenvaltioilla, henkilöillä tai yrityksillä on rajoittamaton oikeus käyttää ja kuluttaa asianmukaisesti haltuunsa saamiaan erityisiä halkeamiskelpoisia aineita, jos tästä sopimuksesta johtuvia velvoitteita noudatetaan erityisesti turvavalvonnan, hankintakeskuksen optio-oikeuden ja terveyden suojelun osalta." On huomattava, kuten jäljempänä todetaan, että perustamissopimuksen suojavalvontaa koskevissa määräyksissä on nimenomainen poikkeus maanpuolustuksen osalta, kun taas terveyttä ja turvallisuutta koskevissa määräyksissä tällaista poikkeusta ei ole. Kansainvälisellä tasolla ydinturvallisuuden tärkeyttä on korostettu monissa säädöksissä, joihin kuuluu esimerkiksi kansainvälisen atomienergiajärjestön puitteissa laadittu ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus (EYVL 1999, L 318, s. 21).

koon liittymistä.[45] Tulevan Euratomin perustamissopimuksen mahdollinen soveltaminen ydinpuolustukseen oli siis kyseisenä aikana poliittisesti jossain määrin arkaluontoinen asia.[46]

81. Perustamissopimuksen esitöissä todetaan kuitenkin seuraavaa:

"Ministerit olivat yleisesti ottaen sitä mieltä, että oli tärkeämpää löytää ratkaisu, jossa sotilaskäyttöä ei suljettu ehdottomasti pois, ja varmistaa samanaikaisesti, että tällainen ratkaisu ei vaarantaisi ensiarvoisen tärkeänä pidettyä turvavalvontaa."[47]

82. Yhdistyneen kuningaskunnan väite, jonka mukaan Euratomin perustamissopimusta ei ollut lainkaan tarkoitus soveltaa puolustusalaan, ei näin ollen vaikuta vastaavan perustamissopimuksen laatijoiden aikeita kyseisenä aikana.

83. Monissa muissa Euratomin perustamissopimuksen artikloissa käsitellään lisäksi nimenomaisesti sotilaallista ydinalan toimintaa ja osoitetaan perustamissopimuksen laatijoiden huoli siitä, että tämän alan tietojen arkaluonteisuus otetaan huomioon ja että sitä kunnioitetaan.

84. Ensimmäinen esimerkki tästä on EA 24 -EA 28 artikla, joissa, kuten edellä lyhyesti mainittiin,[48] vahvistetaan erityinen turvajärjestelmä, jota sovelletaan tietoihin, jotka yhteisö on saanut ydintutkimusohjelmansa toteuttamisen seurauksena, jos tällaisten tietojen levittäminen saattaa vahingoittaa yhden tai useamman jäsenvaltion puolustusta koskevia etuja. Näissä artikloissa olevalla yksityiskohtaisella ja kattavalla turvajärjestelmällä yhdessä täytäntöönpanevan johdetun oikeuden kanssa pyritään varmistamaan, että arkaluonteinen puolustukseen liittyvä tieto luokitellaan asianmukaiselle turvallisuustasolle sikäli kuin tämä on "ehdottoman välttämätöntä" jäsenvaltion puolustukselliset edut huomioon ottaen. Tämän järjestelmän onnistuminen edellyttää komission ja jäsenvaltioiden välistä läheistä yhteistyötä.

85. Toinen esimerkki siitä, että perustamissopimuksen laatijat halusivat ottaa huomioon

45 — Ks. esim. Fauren vuonna 1956 Ranskan hallituksen nimissä esittämä lausunto: "Jos Ranska päättää ryhtyä kehittämään sotateollisuuden sovelluksia sekä valmistaa ja sitten räjäyttää pommin neljän vuoden kuluttua, se ei aio käydä ensin tarvittavia neuvotteluja kumppaniensa kanssa tai alistaa ratkaisua yhteisön valvontaan." (Mainittu Euratomin perustamissopimuksen esitöiden sivulla 246 (toim. S. Neri — H. Sperl, Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, Luxemburg, 1072).)

46 — Spaakin raportin laatijat eli tulevien Euratomin jäsenvaltioiden valtuuskuntien puheenjohtajat katsoivat, että tämä asia voitaisiin ratkaista ainoastaan ylimmällä poliittisella tasolla: "Ongelma, joka koskee sitä, että tietyt valtiot saattavat käyttää atomienergiaa sotilaallisiin tarkoituksiin, on luonteeltaan poliittinen ja ylittää (laatijoiden) toimivallan. (Laatijat) eivät katso, että heidän tulee vastata tähän ongelmaan tässä raportissa." Edellä 65 kohdassa mainittu raportti, s. 122.

47 — Euratomin perustamissopimuksen esityöt, s. XIX.

48 — Ks. 22–33 kohta.

puolustukseen liittyvän ydinalan toiminnan, löytyy EA 84 artiklasta,[49] jossa, kuten edellä esitettiin, vahvistetaan poikkeus Euratomin perustamissopimuksen VII luvun turvavalvonnasta tietyille aineille, joiden on tarkoitus vastata puolustusalan tarpeisiin. Tämän osalta on huomattava, että kaikille puolustukseen liittyville aineille ei ole myönnetty poikkeusta tästä turvavalvonnasta, vaan ainoastaan niille, "jotka valmistetaan erityisesti [puolustusta] varten, [tai] jotka valmistuksen jälkeen operaatiosuunnitelman mukaan sijoitetaan tai varastoidaan sotilaalliseen laitokseen".[50] Näyttäisi näin ollen epäsuorasti siltä, että VII luvun turvavalvontaa sovelletaan niihin puolustukseen liittyviin aineisiin, joita ei mainita EA 84 artiklan 3 kohdassa.

86. Kolmas esimerkki perustamissopimuksen laatijoiden tavoitteesta säilyttää arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuus on EA 194 artikla,[51] jota ei tosin ole nimenomaisesti rajoitettu puolustusalaan ja jossa vahvistetaan tiukka salassapitovelvollisuus, joka koskee niitä, joilla on oikeus tutustua arkaluonteiseen ydinalaa koskevaan tietoon, joka on luokiteltu salaiseksi jäsenvaltion tai Euroopan atomienergiayhteisön toimielimen turvallisuusjärjestelmässä.

87. Kun on kyse EA 13 artiklan perusteella saaduista tiedoista, joiden käyttöä tai levittämistä on rajoitettu (esim. salaiseksi luokitellut tiedot), tässä artiklassa asetetaan samalla tavoin komissiolle velvoite varmistaa näiden rajoitusten noudattaminen.[52]

88. Kussakin tapauksessa nämä esimerkit osoittavat, että perustamissopimuksen laatijat ymmärsivät tarpeen säilyttää ydinpuolustusta koskevat ja muut salaisuudet. Kukin on kompromissi, joka on tehty yhtäältä asiaankuuluvan perustamissopimuksen luvun hallitsevan tavoitteen (esim. tiedon levittämisen) ja toisaalta jäsenvaltion sen perustellun edun välillä, joka koskee puolustusalan ja muiden alojen luottamuksellisuuden varmistamista.

D *Yhdistyneen kuningaskunnan ja Ranskan tasavallan esittämät väitteet*

89. Vaikka käsittelen asianosaisten ja muiden osapuolten väitteitä kautta tämän ratkaisuehdotuksen, seuraavia väitteitä on mielestäni syytä tarkastella erikseen.

49 — Ks. edellä 37 ja 38 kohta.

50 — EA 84 artiklan 3 kohta.

51 — Ks. edellä 40 kohta.

52 — Ks. edellä 36 kohta.

90. Omaksumansa kannan tueksi Yhdistynyt kuningaskunta pyrkii, kuten edellä on tiivistetysti esitetty, nojautumaan EA 1 artiklassa olevaan määritelmään yhteisön päämäärästä, joka on "toteuttamalla ydinteollisuuden nopeaa rakentamista ja kasvua varten tarvittavat edellytykset myötävaikuttaa elintason nousuun jäsenvaltioissa ja yhteyksien kehittämiseen muiden maiden kanssa". [53]

91. Mielestäni tämä väite ei ole vakuuttava. Ensinnäkään EA 1 artiklan sanamuodosta ei saada mitään perustaa näkemykselle, jonka mukaan puolustustarpeisiin käytettävä ydinenergia ei kuulu perustamissopimuksen soveltamisalaan. Kun käsitettä "toteuttamalla ydinteollisuuden nopeaa rakentamista ja kasvua varten tarvittavat edellytykset" tulkitaan tavanmukaisesti, sillä ei välttämättä suljeta pois perustamissopimuksen soveltamista sotilaallisiin laitoksiin. Kuten edellä esitettiin, vaikka yksi Euratomin perustamissopimuksen tekemisen ensisijaisista pyrkimyksistä oli siviilisektorin ja kaupallisen sektorin ydinenergiateollisuuden kehittämisen edistäminen jäsenvaltioissa, tähän liittyi huoli terveyttä ja turvallisuutta koskevien ydinalan vähimmäisvaatimusten varmistamisesta. [54]

92. Kuten edellä todettiin, neuvosto on siis katsonut, että "Euroopan atomienergiayhteisön perustamisen tavoitteena oli luoda sellaiset turvallisuusolosuhteet, joilla estetään väestön hengen ja terveyden vaarantuminen". [55]

93. Kuten olen edellä esittänyt, EA 1 artiklan tulkitseminen siten, että siinä suljetaan puolustusasiat Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle, olisi joka tapauksessa ristiriidassa Spaakin raportista ilmenevien perustamissopimuksen laatijoiden aikeiden kanssa ja merkitsisi myös, että perustamissopimuksen määräykset, jotka koskevat nimenomaisesti sen soveltamista puolustukseen, olisivat tarpeettomia ja tarkoituksettomia.

94. Ranskan tasavalta esittää lisäksi väitteen, joka perustuu ratkaisuun 1/78, jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi sen mukaan, että "sotilastarkoituksiin käytettävät aineet ja laitokset on suljettu Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle". [56]

95. Mielestäni tämä ei ole asianmukainen tulkinta yhteisöjen tuomioistuimen ratkai-

53 — Ks. edellä 49 kohta.

54 — Samalla tavoin vaikka perustamissopimuksen johdantoosassa myönnetään, että "ydinenergia [on] olennainen voimavara, jonka avulla varmistetaan tuotannon kehittyminen ja uudistuminen ja voidaan edistää työtä rauhan hyväksi", ja selitetään näin ollen perustamissopimuksen ensisijainen pyrkimys, tästä ei seuraa *e contrario*, että sen laatijoiden tarkoituksena oli, että perustamissopimusta ei sovellettaisi sotilaalliseen toimintaan.

55 — Edellä 71 kohdassa mainittu päätös 94/179/Euratom.

56 — Ks. edellä 54 kohta.

susta. Kyseisessä asiassa yhteisöjen tuomioistuinta pyydettiin lausumaan Euratomin perustamissopimuksen yhteensoveltuvuudesta kansainvälisen atomienergiajärjestön ydinaineiden, -laitosten ja -kuljetusten turvajärjestelyjä koskevan yleissopimuksen kanssa. Yhteisöjen tuomioistuimen toteamus, johon Ranskan hallitus tukeutuu, tehtiin erityisesti ja nimenomaisesti yksinomaan EA 84 ja EA 86 artiklaan viitaten vertailtaessa yleisesti yleissopimuksen ja perustamissopimuksen soveltamisaloja.[57] Yhteisöjen tuomioistuimen tarkoituksena ei mielestäni ollut sellaisen yleisperiaatteen vahvistaminen, jonka mukaan puolustustarkoituksiin käytettävät ydinaineet eivät sinänsä kuulu perustamissopimuksen soveltamisalaan.

E *Ranskan perinteisen kannan ja Euroopan parlamentin päätöslauselmien merkitys*

96. Kuten esitin pääpiirteittäin edellä, komissio vetoaa huomautuksissaan siihen, että Ranskan hallitus ilmoitti vuonna 1960 komissiolle suunnitelmista tehdä ydinkokeita Saharassa, sekä tiettyihin vuonna 1995 tehtyihin Euroopan parlamentin päätöslauselmiin, joissa parlamentti totesi, että Euratomin perustamissopimusta ja erityisesti sen 34 ja 36 artiklaa sovelletaan periaatteessa jäsenvaltioiden tekemiin sotilaallisiin ydinkokeisiin.[58] Vastauksena tähän Ranskan tasavalta mainitsee tapauksia yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä huomautuksia mukaan lukien, joissa se on todennut, että Euratomin perustamissopimusta ei sovelleta sotilasalaan.

97. Mielestäni yksikään näistä väitteistä ei ole ratkaiseva.

98. Ensinnäkään jäsenvaltion yksipuolisella kannalla ei voi olla merkitystä Euratomin perustamissopimuksen asianmukaisessa tulkinnassa. Lisäksi Ranskan hallituksen omaksuma kanta tässä asiassa ei ole ollut täysin johdonmukainen Euratomin perustamissopimuksen neuvottelemisesta ja voimaantulosta lähtien, minkä vuoksi sitä ei mielestäni voida ottaa huomioon tässä tarkastelussa.

99. Toiseksi tässä asiassa on tehtävä ero sellaisten toimien, jotka Euroopan parlamentti toteuttaa toisena lainsäätäjänä, ja puhtaasti poliittisten parlamentin lausuntojen välillä. Vaikka edellisillä on merkitystä yhteisöjen tuomioistuimelle, jälkimmäiset ovat luonteeltaan muita kuin lainsäädännöllisiä toimia. Komission mainitsemat parlamentin päätöslauselmat kuuluvat selvästi jälkimmäiseen luokkaan, eivätkä ne näin

57 — Ibid., 12 kohta.

58 — Ks. edellä 44–47 kohta.

ollen voi olla ratkaisevia käsiteltävänä olevan kysymyksen kannalta.

F *Vertailu EY:n perustamissopimukseen*

100. Viimeinen tärkeä tekijä EA 37 artiklan tulkinnassa on mielestäni vertailu siihen, miten jäsenvaltion puolustusta koskevia etuja käsitellään EY:n perustamissopimuksessa.[59] Tämän osalta EY 296 artiklan 1 kohta on hyödyllinen sikäli kuin sillä pyritään säilyttämään jäsenvaltioiden keskeiset turvallisuusedut puolustukseen liittyvien tietojen toimittamisen osalta, koska siinä määrätään, että "mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuusetujensa vastaiseksi".

101. On selvää, että tästä määräyksestä ei seuraa, että EY:n perustamissopimusta kokonaisuudessaan ei sovelleta puolustusalaan. Tätä artiklaa sovelletaan pikemminkin yksinomaan niissä erityistapauksissa, joissa jäsenvaltio katsoo, että sen "keskeisiä turvallisuusetuja" vahingoitettaisiin, jos sen olisi toimitettava tiettyjä tietoja.

102. Näin ollen ei esimerkiksi ole niin, että EY:n perustamissopimuksen ympäristöä koskevaa XIX osastoa ei periaatteessa sovellettaisi puolustusalalla esiin nouseviin ympäristökysymyksiin. Pikemminkin ja EY 2 artiklan tavoitteen eli "ympäristönsuojelun korkean tason" edistämiseksi olettamana on, että ympäristönsuojeluun liittyvien tavoitteiden edistämiseksi toteutettuja toimenpiteitä sovelletaan myös sotilasalaan, ellei tämä ole keskeisten turvallisuusetujen — jotka vahvistetaan EY 296 artiklassa — vastaista, missä tapauksessa puolustusalaa koskevasta poikkeuksesta on nimenomaisesti säädettävä asiaankuuluvassa lainsäädännössä.[60] Tämä koskee myös sosiaalipolitiikkaa koskevan EY:n

59 — Toinen esimerkki, jossa Euratomin perustamissopimuksen tulkinnassa käytettiin vertailua EY:n perustamissopimuksen kanssa, on julkisasiamies Van Gervenin asiassa C-70/88 antama ratkaisuehdotus (mainittu edellä 46 kohdassa) ja sen 23 kohta: "Mielestäni ei ole mitään pätevää syytä tulkita Euratomin perustamissopimuksessa vahvistetun politiikan ulottuvuutta eri sääntöjen mukaan kuin ETY:n perustamissopimuksessa vahvistetun politiikan ulottuvuutta — —". Tämä päättely, joka perustuu vertailuun EY:n perustamissopimuksen kanssa, on mielestäni hyödyllinen tässä asiassa Euratomin perustamissopimuksen itsenäisen voimassaolon periaatteesta huolimatta (ks. EY 305 artikla).

60 — Näin ollen esimerkiksi sotilasalueilta peräisin olevaa jätettä ei periaatteessa ole suljettu jätteistä 1 päivänä heinäkuuta 1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY (EYVL L 194, s. 39) soveltamisalan ulkopuolelle, ja sotilasalueet voidaan myös osoittaa "erityisten suojelutoimien alueiksi" luontotyyppien sekä luonnonvaraisten lintujen ja kasviston suojelusta 21 päivänä toukokuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (EYVL L 206, s. 7) perusteella. Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40) (sellaisena kuin se on muutettuna 26.5.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/35/EY (EUVL L 156, s. 17)) 1 artiklan 4 kohdassa säädetään puolestaan, että "jäsenvaltiot voivat, jos kansallisessa lainsäädännössä niin säädetään, tapauskohtaisesti päättää olla soveltamatta tätä artiklaa maanpuolustustarkoituksia palveleviin hankkeisiin ja ohjelmiin, jos ne katsovat, että sen soveltaminen vaikuttaisi haitallisesti näihin tarkoituksiin".

perustamissopimuksen XI osaston tai kansanterveyttä koskevan EY:n perustamissopimuksen XIII osaston nojalla annettua lainsäädäntöä. [61]

103. Tässä suhteessa kuuluu asiaan tarkastella Yhdistyneen kuningaskunnan väitettä, jonka mukaan se, että Euratomin perustamissopimuksessa ei ole EY 296 artiklaa vastaavaa määräystä, on "aukko" Euratomin perustamissopimuksessa, ja sen on tulkittava merkitsevän, että tätä perustamissopimusta ei ollut milloinkaan tarkoitettu sovellettavan ydinvoiman puolustuskäyttöön. [62]

104. Mielestäni tämä väite ei ole vakuuttava. Katson, että se perustuu Euratomin perustamissopimuksen ja EY:n perustamissopimuksen välisen yhteyden virheelliseen arviointiin. Tämä yhteys on sellainen, että sikäli kuin asiat kuuluvat Euratomin perustamissopimuksen määräysten soveltamisalaan tai sen nojalla annettuihin sääntöihin, EY:n perustamissopimusta ei sovelleta. Näin ollen EY 305 artiklan 2 kohdassa määrätään seuraavaa: "Tällä sopimuksella ei poiketa Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen määräyksistä."

105. On kuitenkin huomattava, että sikäli kuin asioista ei määrätä Euratomin perustamissopimuksessa tai sen täytäntöönpanemiseksi annetussa lainsäädännössä, EY:n perustamissopimus saattaa olla sovellettavissa. Näin ollen yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli esimerkiksi lausunnossaan 1/94 kysymystä siitä, onko Euroopan yhteisöllä yksinomainen toimivalta tehdä monenkeskisiä tavarakauppaa koskevia sopimuksia sikäli kuin ne koskevat Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia tuotteita. Se katsoi nykyiseen EY 305 artiklan 2 kohtaan vedoten, että näin todella on: "Koska Euratomin perustamissopimus ei sisällä määräyksiä ulkomaankaupasta, mikään ei estä EY [133] artiklan nojalla tehtyjen sopimusten ulottamista Euratomin tuotteita koskevaan kansainväliseen kauppaan." [63]

106. Tämä on yhdenmukaista yhteisöjen tuomioistuimen sen oikeuskäytännön kanssa, joka koskee EY:n perustamissopimuksen ja EHTY:n perustamissopimuksen

61 — Näin ollen esimerkiksi työpaikoille asetettavista turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista 30 päivänä marraskuuta 1989 annettu neuvoston direktiivi 89/654/ETY (EYVL L 393, s. 1) koskee periaatteessa myös sotilasalan työpaikkoja.

62 — Ks. edellä 51 kohta.

63 — Lausunto 15.11.1994 (Kok. 1994, s. I-5267, Kok. Ep. XVI, s. I-237).

välistä yhteyttä, joka vahvistetaan EY 305 artiklan 1 kohdassa samankaltaista sanamuotoa käyttäen kuin EY 305 artiklan 2 kohdassa. [64]

107. Mielestäni tästä seuraa, että Euratomin perustamissopimuksen ja EY:n perustamissopimusten välinen yhteys estää sellaisen "aukon" olemassaolon, joka perustuu siihen, että Euratomin perustamissopimuksessa ei ole EY 296 artiklaa vastaavaa määräystä. Pikemminkin sikäli kuin Euratomin perustamissopimuksessa ja sen täytäntöönpanemiseksi annetussa lainsäädännössä ei nimenomaisesti vahvisteta vastaavia jäsenvaltioiden keskeisiä turvallisuusetuja koskevia takeita, EY 296 artiklassa olevia takeita voidaan myös soveltaa Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin. Yhdistyneen kuningaskunnan tätä koskeva väite on näin ollen mielestäni hylättävä.

VI Ehdotus EA 37 artiklan tulkinnasta

108. Edeltävä Euratomin perustamissopimuksen III luvun järjestelmää ja tavoitteita koskeva tarkastelu sekä puolustusalan käsittely Euratomin perustamissopimuksessa kokonaisuudessaan johtavat minut seuraavaan päätelmään.

109. Kuten olen todennut, Euratomin perustamissopimuksen laatijat tarkastelivat nimenomaisesti kysymystä perustamissopimuksen mahdollisesta soveltamisesta puolustustoimintaan ennen sen neuvottelemista. On huomattava, että Spaakin raportin laatijat myönsivät tämän kysymyksen ratkaisun edellyttävän etujen huolellista tasapainottamista: "Ministerit olivat yleisesti ottaen sitä mieltä, että oli tärkeämpää löytää ratkaisu, jossa sotilaskäyttöä ei suljettu ehdottomasti pois, ja varmistaa samanaikaisesti, että täl-

64 — Ks. esim. asia 328/85, Deutsche Babcock, tuomio 15.12.1987 (Kok. 1987, s. 5119), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että "[EY 305 artiklan 1 kohdan] sanamuoto edellyttää, että sitä on tulkittava siten, että sikäli kuin asioista ei määrätä EHTY:n perustamissopimuksessa tai sen nojalla annetuissa säännöissä, ETY:n perustamissopimusta ja sen täytäntöönpanemiseksi annettuja säädöksiä voidaan soveltaa EHTY:n perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin tuotteisiin" (10 kohta). Kyseisessä asiassa antamassaan ratkaisuehdotuksessa julkisasiamies Sir Gordon Slynn totesi seuraavaa: "ETY:n perustamissopimuksen määräyksillä ja sitäkin suuremmalla syyllä sen nojalla annetulla johdetulla lainsäädännöllä ei 'muuteta EHTY:n perustamissopimuksen määräyksiä' tai 'poiketa' Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksesta. Merkitseekö tämä sitä, että ETY:n perustamissopimus ei koske hiiltä ja terästä ja että sen nojalla annetulla lainsäädännöllä ei voida vahvistaa sääntöjä, jotka koskevat hiiltä ja terästä, vai onko sillä suppeampi merkitys? Mielestäni määräyksen merkitys on suppeampi. Olisi ollut helppoa määrätä, että mikään ETY:n perustamissopimuksessa ei koske hiili- ja terästuotteita tai hiili- ja terästeollisuutta, jos näin olisi tarkoitettu. Tätä ei tehty. Sen sijaan asetettiin rajoitus, jonka mukaan ETY:n perustamissopimuksella ei 'muuteta aikaisemman perustamissopimuksen määräyksiä' erityisesti määriteltyjen asioiden osalta. Tulkitsen tämän tarkoittavan, että ETY:n perustamissopimusta voidaan sovelteltaa hiileen ja teräkseen paitsi sikäli kuin asiat käsitellään EHTY:n perustamissopimuksessa tai sen perusteella vahvistetuissa säännöissä; sikäli kuin jälkimmäistä sovelletaan, ETY:n perustamissopimuksen määräykset ovat vaikutuksettomia." Ks. myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 1.7.2004 antama tuomio asiassa T-308/00, Salzgitter v. komissio (62 kohta, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) ja yhteisöjen tuomioistuimen 24.9.2002 antama tuomio yhdistetyissä asioissa C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio (Kok. 2002, s. I-7869, 100 kohta). Tšernobylin suuronnettomuuden jälkeen EY:n perustamissopimuksen nojalla toteutetut toimenpiteet osoittavat myös, että tämä perustamissopimus on sovellettavissa, kun Euratomin perustamissopimuksessa ei ole asiaa koskevia erityismääräyksiä: ks. asia C-62/88, Kreikka v. neuvosto, tuomio 29.3.1990 (Kok. 1990, s. I-1527, 17 kohta) ja asia Euroopan parlamentti v. neuvosto (mainittu edellä 46 kohdassa).

lainen ratkaisu ei vaarantaisi ensiarvoisen tärkeänä pidettyä turvavalvontaa." [65]

110. Tällaisella ratkaisulla vältetään "kaikki tai ei mitään" -lähestymistavan, jossa yksi etu – kansanterveys tai kansallinen puolustus – syrjäyttää toisen kaikissa olosuhteissa, väistämättömät negatiiviset seuraukset. Miten etujen tasapainoon sitten päästään käytännössä?

111. Ensinnäkin edellä esitetystä ilmenee selvästi, että Euratomin perustamissopimuksen terveyttä ja turvallisuutta koskevat määräykset ovat erittäin tärkeitä ja että ne on tulkittava siten, että varmistetaan kansanterveyden tehokas suojelu. [66] Kuten on lisäksi nähty, väite siitä, että ydinpuolustussektori sinänsä ei kuulu Euratomin perustamissopimuksen soveltamisalaan, ei perustamissopimusta systemaattisesti tulkittaessa ole asianmukainen. [67]

112. Tästä seuraa, että EA 37 artiklassa jäsenvaltiolle asetettua velvoitetta toimittaa komissiolle yleisiä tietoja, jotka koskevat suunnitelmia radioaktiivisen jätteen hävittämiseksi, on periaatteessa sovellettava myös puolustusalaan. Näin ollen ei voi olla hyväksyttävää, että jäsenvaltio kieltäytyy toimittamasta tietoja, jotka koskevat suunnitelmaa hävittää sotilaallisesta toiminnasta syntyvää radioaktiivista jätettä, yksinomaan sillä perusteella, että jäte on peräisin puolustustoiminnasta.

113. Toiseksi on myös selvää, että Euratomin perustamissopimusta sovellettaessa on kunnioitettava jäsenvaltioiden keskeisiä turvallisuusetuja. EA 37 artiklassa asetettua velvoitetta ei näin ollen pidä soveltaa, kun tietyssä tapauksessa jäsenvaltio katsoo, että tässä artiklassa edellytettyjen tiettyjen tietojen toimittaminen voi vahingoittaa sen keskeisiä turvallisuusetuja.

114. Toisin sanoen aina, kun on kyseessä suunnitelma hävittää puolustusalaan liittyvää radioaktiivista jätettä, jäsenvaltioilla on oltava oikeus kieltäytyä antamasta komissiolle tietoja ainoastaan, jos ne katsovat tämän olevan ehdottoman välttämätöntä niiden keskeisten puolustusta koskevien etujen suojelemiseksi.

115. Kun jäsenvaltiot arvioivat tätä, niiden on pidettävä mielessä EA 192 artiklassa

65 — Ks. edellä 81 kohta.
668 — Ks. edellä 64–77 kohta.
67 — Ks. edellä 78–88 kohta.

vahvistettu lojaalin yhteistyön velvoite niiden Euratomin perustamissopimukseen perustuvien velvoitteiden "täyttämisen varmistamiseksi". [68] Mielestäni tämä velvoite edellyttää, että jäsenvaltiot käyvät tätä arviointia tehdessään avointa ja rakentavaa keskustelua komission kanssa tilanteissa, joissa ne suunnittelevat kieltäytyvänsä antamasta tiettyjä tietoja puolustukseen liittyvistä syistä. Tällaisessa tapauksessa jäsenvaltion on keskusteltava komission kanssa siitä, voidaanko puolustusta koskevien etujen suojelu toteuttaa vähemmän äärimmäisin keinoin kuin kieltäytymällä kokonaan antamasta tietoja.

116. Tällaisiin keinoihin saattaa kuulua esimerkiksi vastaavien tietoja koskevien turvatakuiden käyttäminen kuin mitä EA 24 artiklan täytäntöönpanemiseksi annetussa lainsäädännössä on vahvistettu "luokittelemalla" tiedot turvallisuusluokitus antamalla. [69] Vaihtoehtoisesti jäsenvaltio ja komissio voivat katsoa, että vähemmän yksityiskohtaisten tietojen antaminen kuin mitä komission suosituksessa 1999/829 [70] vahvistetaan riittää siihen, että komissio voi määritellä, voiko radioaktiivisen jätteen hävittämissuunnitelman täytäntöönpano aiheuttaa EA 37 artiklassa tarkoitettua "veden, maaperän tai ilman radioaktiivista saastumista toisen jäsenvaltion alueella".

117. Tällaisella keskusteluun perustuvalla tapauskohtaisella lähestymistavalla vältetään vaarat, jotka EA 37 artiklan soveltaminen yleisesti puolustusalaan voisi aiheuttaa ja jotka Yhdistynyt kuningaskunta huomautuksissaan esitti. [71] Esimerkiksi vaara siitä, että tärkeää puolustukseen liittyvää tietämystä "käänteissuunnitellaan" radioaktiivisten jätevirtojen koostumusta koskevien tietojen perusteella, poistettaisiin, jos asianomaisen jäsenvaltion ja komission välisten keskustelujen jälkeen tällaiselle tiedolle annettaisiin sopivan korkea turvallisuusluokitus, joka kieltäydyttäisiin antamasta ainoastaan, jos tämä olisi ehdottoman tarpeen puolustussalaisuuksien suojelemiseksi.

118. Lisäisin, että tämä vastaa EY:n perustamissopimuksessa, josta puolustusalaa sinänsä ei ole suljettu pois mutta jonka mukaan jäsenvaltioiden ei ole toimitettava tietoja, jos tämä vaarantaisi keskeiset turvallisuusedut, omaksuttua tasapainoa. [72]

119. Lopuksi koska edellä esitetty päätelmä on "keskitie" komission ja Yhdistyneen kuningaskunnan omaksumien kantojen välillä, on mielestäni asianmukaisinta, että kumpikin asianosainen velvoitetaan korvaamaan omat oikeudenkäyntikulunsa tässä asiassa.

68 — Ks. edellä 39 kohta.
69 — Ks. edellä 22-33 kohta.
70 — Ks. edellä 18 kohta.
71 — Ks. edellä 52 kohta.
72 — Ks. edellä 100-102 kohta.

VII Ratkaisuehdotus

120. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin

— toteaa, että Yhdistynyt kuningaskunta ei ole noudattanut Euratomin perustamissopimuksen 37 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toimittanut komissiolle yleisiä tietoja, jotka koskevat suunnitelmaa hävittää radioaktiivista jätettä, joka on peräisin Jason-reaktorin käytöstä poistamisesta, sikäli kuin tämä on sen keskeisten kansallisten turvallisuusetujen mukaista, ja koska se ei ole neuvotellut komission kanssa siitä, voidaanko sen puolustusta koskevien etujen suojelu toteuttaa vähemmän äärimmäisin keinoin kuin kieltäytymällä kokonaan antamasta tietoja komissiolle

— velvoittaa kummankin asianosaisen sekä väliintulijan korvaamaan omat oikeudenkäyntikulunsa.